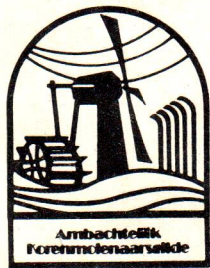

Uitgave Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde, Postbus 3086, 3101 BE Schiedam (010-4261291)
JULI/AUGUSTUS 1989 - Nummer 89 - Verschijnt tweemaandelijks

We kiezen voor een VERENIGING!

In feite al vanaf de oprichting werkt de Stichting Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde als een vereniging. Dat moet, vond het bestuur, dan maar eens officieel worden ook. Vandaar de vraag aan de deelnemers, tijdens de algemene deelnemersvergadering op maandag 29 mei in Vragender, of ze het bestuur hun fiat wilde geven om met een omzetting van stichting naar vereniging voort te gaan. Wel, die toestemming werd op die stralende zomerdag op een steenworpje afstand van Gunnewicks molen 'De Vier Winden' zonder een zuchtje tegenwind gegeven. En dat was het belangrijkste feit van de dag, alle andere prettige en voorname zaken niet te na gesproken.

Het was bevredigend vol in café-restaurant Beneman in Vragender, waar na de ontvangst en het rondkijken op De Vier Winden de vergadering om goed elf uur een aanvang nam. Voorzitter Marcel Koop – een tijdje uit de roulatie geweest vanwege gezinszorgen en nu voor het eerst, en met liefde, weer in functie – opende met een welkom aan iedereen, een speciaal wel-

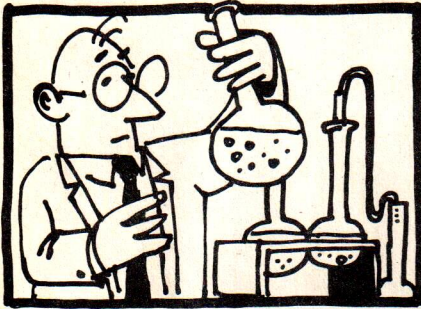
kom aan de als adviseur afscheid nemende oudgediende Mathieu Schraven, en een woord van herdenken voor de molenaars Voet en Naaykens. Daarop kreeg de secretaris, Theo van de Berg, het woord voor het jaarverslag met als heuglijkst feit onze gestadige groei: 6 nieuwe deelnemers en 5 nieuwe molenaarsbedrijven in onze gelederen in het afgelopen jaar. Het jaarverslag van 1988 staat elders in dit nummer in volle omvang afgedrukt.

Boekhouding ontspoord

Cock den Uyl, de penningmeester, kon niet op de propren komen met definitieve cijfers over het afgelopen jaar. Oorzaak daarvan bleek een enigszins ontspoorde boekhouding, waarin niet tijdig orde op zaken kon worden gesteld. Cock putte zich uit in verontschuldigingen. Niet alleen is er een wisseling van penningmeester geweest, maar ook – en vooral – een wisseling van administratieve krachten op kantoor. Te lang is aangenomen dat de zaken wel liepen zoals moest, en toen

bleek dat er fouten waren gemaakt ontbrak de tijd om die te herstellen.

Kritische noot uit de zaal: gaan we hier niet wat al te gemakkelijk overheen? Achter de tafel valt de bekentenis dat er te weinig controle is uitgeoefend. En een woord van troost: als de club een echte vereniging is bestaat er uit dien hoofde ook een kascommissie en die zou zeker zulke zaken hebben opgespoord. Hoe het ook zij: de juiste cijfers komen er aan, op een apart papier, bij alle deelnemers in de bus.

Steeds meer proeven

Officieel gilde-laborant Jan Pijnappel uitte op milde wijze zijn misgenoegen over de graankeuring. Het is afspraak dat alle deelnemende molenaars een keer per jaar een monster van maalklare tarwe sturen naar het laboratorium in Oud-Zevenaar. Daar wordt dat beoordeelt op vocht, valgetal en zeleny-waarde. De keuring heeft duidelijk voordelen voor de molenaar én voor de naam van de club waar hij bij is aangesloten. Straalt het gilde als geheel een zekere kracht uit als alle molenaars hun producten voortdurend laten controleren, de individuele mulder kan komen tot het aanbieden van zijn bakkers van een constant en kwalitatief goed product door al zijn tarwe te laten onderzoeken.

Wel, zei Jan, er is over het vorige jaar geen totaal overzicht omdat een tiental molenbedrijven ondanks al het bovenstaande hun monsters niet hebben ingeleverd. Individueel hebben molens wel uitsluitel gehad. Er zou dus voortaan echt iets met die verplichting tot keuring moeten worden gedaan...

Overigens gaat het met de klandizie van ons lab jaarlijks beter. Vanaf de start in september '84 tot einde dat jaar zijn er 31 proeven uitgevoerd. In '85 waren dat er 69. In 1986 stegen we naar 133, een jaar later telde Jan 197 proeven. In 1988 groeide het totaal naar 224. Opvallend feit: het zijn vaak wel dezelfde die van de diensten van het lab gebruik maken. Kennelijk, aldus

Jan Pijnappel, leiden meer proeven bij één opdrachtgever tot een almaar groeiend geloof in het belang ervan. Er zit een duidelijke stijging in het gebruik van inlandse tarwes. Het blijkt dat molenaars vaker vóór de aankoop van een partij een monster opsturen, en in later stadium nog eens aankloppen voor nadere analyse.

WOEB-deuken

Marcel Koop snijdt het onderwerp WOEB-acties aan. De WOEB, voor Werkgroep Ons Eigen Belang, is een actiegroep onder de molenaars om zelf mee te denken aan reclame-uitingen die door alle molenaars kunnen worden aangewend ter bevordering van de omzet. Marcel vraagt om het aanleveren van ideeën voor een nieuwe actie. Hij memomeert het succes van het zogenaamde Panda-broodje: wat maakt die actie zo succesvol en.. is dat succes op enigerlei wijze te imiteren? Bakker Van der Krabben, adviseur van het gilde, wil wel even kwijt dat de campagne verschrikkelijk goed was maar dat de bakker in feite door de compagnevoerders voor het blok is gezet. Hij is in het geheel niet gekend. Er wordt nog even over door-gediscussieerd, maar aangezien niemand ter plekke een idee kan opdissen blijft de oproep staan: meepeinzen.

Acht gezellen erbij

Volgt de uitreiking van de certificaten aan acht deelnemers die voor het predikaat gezelmolenaar in aanmerking komen. De heer Van Korlaar jr. is niet van de partij, maar alle overige zeven zijn er in persoon om de oorkonde die Marcel Koop hen met goed gekozen woorden ter hand stelt in ontvangst te nemen: T.W. (Tony) Moes en J. (Johan) Nijboer, beiden van de molen 'Windlust' in Radewijk; W. (voor Wouter) Pfeiffer van 'De Vriendschap' in Weesp (een geheel nieuw gezicht in het gildegezelschap met, volgens de voorzitter, een maalzolder om bij te kwijlen); J.G. (Jan) Tollenaar (omdat hij nu in Birdaard op De Zwaluw werkt); A.E. (Bert) van der Voet, van de molen 'Op hoop van beter' te Ingen; J. Valkenhoff, van 'De Zwaluw' te Hoogeveen en A.R. Wolters van 'De Lelie' te Ommen.

Dagje uit

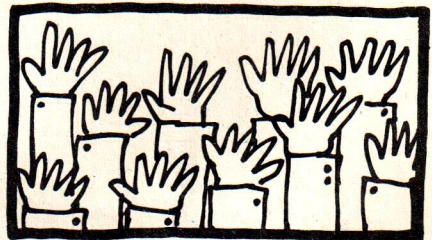
Het 'Dagje Uit' in september a.s. gaat in noordelijke richting. Vandaar dat Gert Klijnstra, de molenaar uit Stiens, mag vertellen wat hem en zijn makkers voor ogen staat. Voorop staat dat Friesland, in zijn ogen, niet zover weg is als vaak wordt aangenomen. Gedacht wordt aan een ontvangst op de molen

in Stiens en vervolgens een bezoek aan de molen van Jan Tollenaar in Birdaard. Daar is aardig wat bezienswaardigs omdat er ook een houtzagerij bijhoort. Vraag is alleen: gaat de club varen en zo ja, hoe? Varend naar Birdaard? Of vanaf Birdaard de Friese Meren op en spinnekoppen kijken? Eten al of niet aan boord? Graag reacties.

De hoofdmoot van de vergadering wordt al voor de middagpauze aangesneden. Peter Sturkenboom en Adrie Peereboom, twee leden van het groepje dat zeer veel energie en tijd gestoken heeft in het voorbereidende werk, houden de inleiding en sturen de discussie. Peter vertelt zijn verhaal nog maar eens 'n keer. In telegramstijl: in een stichting bepaalt het bestuur het beleid; in een vereniging doen de leden dat. Er is gedacht aan een coöp. vereniging, die de stoffelijke belangen van haar leden behartigd, maar daarvoor werken de molenaars toch te zelfstandig. Toch maakt de verenigingsvorm het mogelijk een aantal belangen voor allen te behartigen.

Concept statuten

Er is zo'n vijftal concepten voor de statuten gemaakt; de voorliggende mag definitief heten. Het gaat er op de vergadering om, dat de deelnemers hun goedkeuring aan het concept hechten, na er al of niet wijzigingen in te hebben aangebracht. De volgende stap is dan dat de rechter zijn toestemming geeft voor de oprichting, waarna op een volgende vergadering in oktober de vereniging kan worden opgericht en het huishoudelijk reglement vastgesteld. De statuten zijn de algemeen bindende regels: het huishoudelijk reglement bevatten de finesses.

Adrie stelt voor de statuten-in-concept puntsgewijs door te lopen. Want, zegt hij, er zijn een paar zeer wezenlijke wijzigingen in vergelijking met de stichtingsstatuten, waar heel bewuste keuzes aan ten grondslag liggen.

Een van de eerste werkelijke essentiële punten is het vijfde; dat alleen natuurlijke personen lid kunnen zijn. Clubs als b.v.'s en stichtingen zijn nu eenmaal

'Collegiaal samen doen nodig om te overleven'

niet te balloteren.

Een passant merkt Adrie op dat we in het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde ongemerkt van een 'oude mannenclubje' zijn overgegaan in een organisatie met voornamelijk jonge deelnemers. Misschien is de gemiddelde leeftijd — bij ons aantreden in 1976 boven de 55 jaar — nu wel gezakt tot onder de 40. Vroeger stroomden de oudere meesters op grond van hun jarenlange ervaring zonder ballotage in; nu moet iedere geballoteerd worden en is het dus belangrijk stil te staan bij de vorm waarin dat kan. Dat is dus de oplossing, dat alleen natuurlijke personen het lidmaatschap kunnen verwerven.

Punt 6, lid 5 is ook voornaam. Het gaat over de organisatie achter de individuele molenaar. Een stichting bijvoorbeeld die zich richt op de exploitatie van een korenmolen en haar werknemer(s)/molenaar(s) grote vrijheid van handelen laat, vormt geen probleem. In het huishoudelijk reglement zullen evenwel eisen worden gesteld aan het voeren van het embleem, zodat het een organisatie met oneigenlijke bedoelingen niet in aanmerking kan komen voor het voeren daarvan. (Overigens over deze en aanpalende kwesties staat in dit nummer een apart artikel, waarin de echt belangrijke verschillen met de vorige toestand worden uiteengezet.)

Een van de grote veranderingen is zeker ook, dat er tijdens de ledenvergadering alleen besluiten kunnen worden genomen als ze op de agenda zijn aangekondigd.

Vergadering akkoord

Maar heel kort duiken er wat vragen om verduidelijking op. Een daarvan is of de leden al of niet aansprakelijk zijn. Nee, luidt het antwoord, geen der leden wordt aangesproken als er ondanks alles iets fout zou gaan. Daarna gaat de vergadering akkoord met de voorgestelde statuten.

Molenaar Van Bussel werpt zich als spreekbuis van alle aanwezigen om de commissie te prijzen voor het vele en grondig uitgevoerde werk, besteed aan het opstellen van de statuten. Dat levert applaus op. Iedereen steekt zijn hand in de lucht bij wijze van stemmen

en dan is de kogel door de kerk. Marcel Koop, de voorzitter, bedankt de deelnemers en doet er nog maar eens een aansporing bovenop. Er is, zegt hij, een grote overcapaciteit aan maalprodukten; de prijzen dalen. Straks gaat de vaste broodprijs ook nog op de helling, dus het is duidelijk dat de handen moeten worden ineengeslagen.

Hij knoopt er de aankondiging aan vast van een enquête-formulier dat op komst is en dat, als dit nummer van VAN HAVER TOT GORT verschijnt al bij de molenaars thuis ligt of weldra zal komen. Het gaat om vragen over het verzekeringspakket dat de molenaars hebben en over hun zakken-inkoop. Hij roept alle molenaars op om daar ook echt werk van te maken.

Oncollegiaal gedrag

Tijdens de rondvraag wil Hans Titulaer weten of een niet-lid van onze club hetzelfde tarief betaalt wanneer hij in ons lab een monster laat analyseren. Nee, die betaalt dubbel.

Collega Omvlee stelt vragen naar aanleiding van het bedanken van Piet Reitsma, van molen 'De Leeuw' in Oldenhove. De voorzitter vertelt hem dat Reitsma vanwege oncollegiaal gedrag van zijn vakbroeders in de regio een lidmaatschap niet meer ziet zitten. Het ging daarbij om dumping, het afpakken van bakkers e.d. Er is getracht met alle betrokkenen om de tafel te komen, maar een aantal heeft niet eens gereageerd. Heel teleurstellend noemde Marcel Koop dat en, zei hij, 'Wij hopen ons nu ook sterk te gaan maken en op te treden tegen oncollegiale collega's.' Overigens liet hij er meteen op volgen dat het gilde de leden (nog) niet zóveel

te bieden heeft dat zij zich in de vingers snijden wanneer ze opstappen. Het moet dus aantrekkelijker worden om lid te zijn van het AKG.

Adrie Peereboom vult dit aan met de opmerking dat een molenaar in zijn eentje niks klaar speelt, zeker niet in het licht van 1992. Dan is er gewoon 20 procent teveel meel. Tenzij de kleine mulder samendoet met zijn collega's heeft hij praktisch geen bestaansrecht. Juist om te overleven is een intense samenwerking nodig, waarbij uiteraard rekening wordt gehouden met de belangen van collega's. Waar we verdeeld optreden is de toekomst werkelijk hopeloos.

Tenslotte vraagt de heer Van Bussel nog maar eens om de collectieve verzekering. Hij krijgt te horen dat het is geprobeerd maar de animo te gering was. Niettemin: de komende enquête heeft alles te maken met een nieuwe poging te gaan praten over een groter gebied om te verzekeren.

Inmiddels hebben we uiterst gezellig boterhammen gegeten, eventjes in de zon gestaan en zijn we toegekomen aan een uiteenzetting door twee heren van de Keuringsdienst van Waren over de eisen die de dienst stelt aan produkt en produktiewijze van de molenaar. Elders daarover meer.

J.H.

Jaarverslag 1988: De wind mee

De omzetstijging van 1987 blijkt zich ook vorig jaar te hebben doorgezet. Deze stijging is te danken aan de toetreding van enkele nieuwe deelnemers en de grotere afname bij de reeds aangesloten deelnemers van onze vereniging. Het overlijden van Dhr. Voet, adviseur van het bestuur en Dhr. Naaykens, collega-molenaar, was een groot verlies voor het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde.

Aantal deelnemers

Per 31 december 1988 bedroeg het aantal deelnemers 73. Daarbij zijn de stichtingen en BV's al opgeteld. Het Gilde heeft nu 30 'Embleemgerechtigde' deelnemers met op die molens 52 molenaars. Vorig jaar konden we zes nieuwe deelnemers en vijf nieuwe molenaarsbedrijven begroeten.

Statuten

Vanaf augustus '88 werd een start gemaakt met de herziening van de statuten. Op de Algemene Deelnemersvergadering van 29 mei j.l. werden de nieuwe statuten voorgelegd aan de deelnemers; die besloten de omzetting van Stichting tot Vereniging een feit te maken. Elders in dit nummer meer daarover.

Cursus Korenmolenaar

Twaalf van de zeventien deelnemers aan de cursus van vorig jaar mochten uiteindelijk hun getuigschrift in ontvangst nemen.

Het Bestuur

Zoals al gezegd; een groot verlies was het overlijden van Dhr. Voet. Dhr. van Noordt Wieringa is toegetreden als adviseur van het bestuur, hij stond ons al lang bij als juridisch adviseur. De werkzaamheden van het secretariaat heeft Nel Zoutendijk op zich genomen. Het 'nieuwe' bestuur dankt het 'oude' voor de vele steun die het vorig jaar kreeg.

Van Haver tot Gort

Zes maal verscheen ons blad vorig jaar. Marcel Koop nam drie nummers voor zijn rekening in de tijd dat Jan Houdijk naar bedevaarts-oord Santiago De Compostella (Spanje) liep; beiden deden dat met succes. Michiel Houdijk werkt nu ook mee aan Van Haver tot Gort. Abonnementen t.b.v. afnemers

van de molenaars kunnen besteld worden voor de prijs van f 10,—.

Studiemiddag

Produktaansprakelijkheid was het onderwerp van de studiemiddag die op 2 mei 1988 werd gehouden. Dhr. van Noordt Wieringa hield daar een inleiding over de nieuwe wet 'Produkt-aansprakelijkheid en de consequenties voor de bedrijven'.

WOEB-ers

Door het succes van de kalenderposter in '88 is besloten in '89 ook zo'n poster te laten maken. De seizoen-affiches die in vele winkels en bakkerijen hingen vond iedereen mooi. Op voorstel van de WOEB-ers maakte Jan Houdijk weer vier affiches, nu met de slogans 'kostelijk', 'ambachtelijk', 'smakelijk' en 'natuurlijk'.

Werkgroep Veiligheid

Deze werkgroep, waar ook Algemeen Bestuurslid Jan Tollenaar aan deelneemt, heeft het veiligheidsrapport uitgebracht aan 'de Hollandsche Molen'. Verwacht wordt dat, na goedkeuring door 'de Hollandsche Molen', dit rapport via de werkgroep verspreid wordt over de Veiligheidsinspectie, molenaars en andere geïnteresseerden.

Laboratorium

Vorig jaar weer méér monsters voor onderzoek naar het laboratorium. Er is daar professionele apparatuur nodig om nog beter de bakaard te kunnen vaststellen.

Monumentenzorg

De misverstanden die er tussen onze vereniging en 'Monumentenzorg' bestonden zijn uit de weg geruimd. Een delegatie van het bestuur heeft in een 'goed gesprek' met het hoofd van monumentenzorg van gedachten gewisseld over molens die in de toekomst al dan niet maaltvaardig zullen worden gerestaureerd.

Gilde Vrijwillig Molenaars

Op verzoek van dat Gilde hebben wij op 6 december 1988 gezamenlijk met hen vergaderd. We zijn blij dat de contacten weer verstevigd zijn. Er is zelfs al een vervolg op deze vergadering geweest. Vrijwillig Molenaarsgilde: Dank voor dit verzoek.

Minder prettig is het opstappen van Dhr.

P. Reitsma als deelnemer. Het conflict over de prijzen van de produkten die door collega-molenaars worden gehanteerd bleek voor hem 'een halszaak'. Een uiterste poging van het bestuur om de betrokken partijen in de regio nog om de tafel te krijgen, is mislukt.

Dagje Uit

Een geslaagde dag was het zeker op 26 september 1988. Ongeveer vijftig molenaars en hun ega's werden op 'de Witte Molen' in Nijmegen ontvangen door Peter Sturkeboom en Hans Titulaer. Na koffie met gebak met zijn allen naar de Donsbrügger Molen gereden om daar de Bilau-wieken te bewonderen. Na de lunch die wij op de Zuidmolen te Groesbeek bij Dhr. Jochems aangeboden kregen, volgde er een bezoek aan Bierbrouwerij De Raaf te Heumen. Tot slot werd er gebarbecued in de ontvangstruimte van de brouwerij.

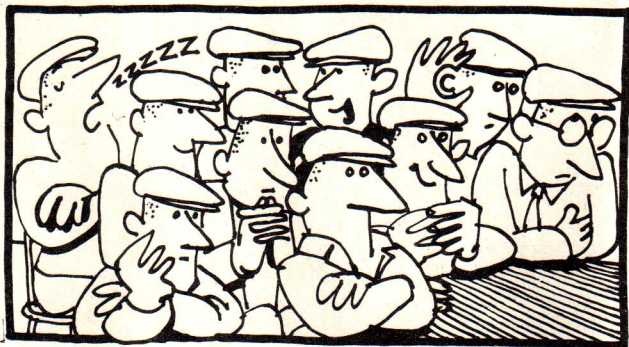

Tot slot: het bestuur heeft de afgelopen tijd veel tijd gestoken in de ontwerp-wijziging van de statuten. Op vele punten was herziening hard nodig. Wij hopen dat de hernieuwde opzet van de statuten een frisse aanzet is voor iedereen om op veel punten samen te werken. Deze gezamenlijke aanpak kan ons veel voordeel bieden.

Hopende dat het ons allen voor de wind zal blijven gaan.

Theo van den Berg

Het gilde, vóór en na de omzetting!

De belangrijkste veranderingen

Op 25 maart 1976 werd in Leiden de stichtingsacte gepasseerd voor de notaris en daarmee was de Stichting Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde een feit. Vijf bestuursleden en enkele adviseurs zetten zich met veel enthousiasme in om de 'laatsten der Mohikanen' — de weinige, nog resterende en doorgaans oude, ambachtelijk werkende korenmolenaars — onder één vlag te verenigen. Het beroep en het ambacht leken immers op sterven na dood. Inventariseren wie er nog maalden of konden malen, stabiliseren van het nog werkende aantal molens, documenteren van de aanwezige vakkennis, stimuleren van belangstelling voor het ambacht, voor het meel en de korenmolens: dáár ging het die eerste jaren om, zodat behouden zou worden wat nog restte. En als dat mogelijk was daar ook nog nieuw leven in te pompen.

Men had kennelijk de wind en het tij mee. Van 23 molenaars op 20 molens in '76 groeide het aantal deelnemers naar zo'n 75 op 51 molens op dit moment. Alleen al daaruit valt te concluderen dat het in '76 gestelde doel met vlag en wimpel is gehaald.

Deze in het kort geschetste ontwikkeling heeft een grote verandering gebracht in het functioneren van ons gilde. Verschillende activiteiten van het AKG kunnen in een stichtingsvorm juridisch niet door de beugel en staan ook op gespannen voet met de statuten. In nauw overleg met de juridisch adviseur H.W. van Noordt Wieringa werd het plan opgesteld om onze stichting om te

zetten in een vereniging. Op de algemene deelnemersvergadering van 29 mei in Vragender zijn de concept statuten aan de molenaars voorgelegd en er bleek grote instemming te bestaan met de voorgestelde plannen.

Wat zijn nu de belangrijkste veranderingen in de club nu die verder gaat als vereniging?

A. Een stichting is een rechtspersoon die met een bepaald doel een vermogen beheert. Zij kent slechts een klein aantal (bestuurs)leden en daarnaast donateurs en/of sympathisanten (deelnemers). Het bestuur is binnen het kader van de wet autonoom en aan niemand verantwoording schuldig.

In een vereniging heeft in principe de algemene ledenvergadering het laatste woord en functioneert het bestuur als uitvoerend orgaan. Een vereniging is democratisch georganiseerd en kent aan elk lid dezelfde rechten toe. Het zal duidelijk zijn dat het AKG veel meer als een soort vereniging dan als een stichting werkte, echter zonder enige controle. Gezien het aantal aangesloten molenaars en de (financiële) belangen, is een deugdelijke verantwoordingsprocedure noodzakelijk geworden.

B. Omdat commerciële samenwerking in een stichting op problemen stuit, belangenbehartiging niet goed realiseerbaar is en een heldere relatie tussen bestuur en overige molenaars ontbreekt, wordt met de keuze voor de verenigingsvorm een noodzakelijke verbetering van ieders positie in het AKG bereikt.

C. Een grote verandering is dat niet

langer bedrijven (stichtingen, B.V.'s e.d.) bij het AKG kunnen zijn aangesloten. Het lidmaatschap staat slechts open voor natuurlijke personen (mensen dus), die geballoteerd worden op hun vakbekwaamheid als molenaar. Het AKG wordt daarmee een vereniging van molenaars en niet van bedrijven/molens. Molenaars in loondienst kunnen lid worden wanneer zij hun vak volgens de regels van het AKG (kunnen) beoefenen op een korenmolen. In hoeverre hun werkgever het schild van het AKG mag voeren en in activiteiten van het gilde kan participeren wordt aan strenge regels gebonden in het huishoudelijk reglement.

D. Ten einde het samenwerkingskarakter van het AKG te versterken worden diverse verplichtingen (naast uiteraard rechten) opgelegd aan de leden. Het volharden in een overtreding ervan kan uiteindelijk roeyement tot gevolg hebben, iets wat in de oude situatie moeilijk te realiseren was.

E. De algemene ledenvergadering krijgt een veel grotere invloed op de gang van zaken, wat onder andere tot uiting komt in het al of niet vaststellen van de begroting, bestuursverkiezingen, vaststelling jaarrekening etc.

Hoewel de veranderingen behoorlijk ingrijpend zijn hebben die vooral te maken met de wegen of middelen om de doelstellingen van het gilde te bereiken. De doeleinden zelf zijn slechts op ondergeschikte punten gewijzigd: dezelfde naam alleen met méér pit.

Ee

stenen in orde brengen

Als militair werd ik eens in een dorp ingekwartierd waar een flinke windmolen elke dag als er wind was, draaide. Het spreekt vanzelf dat je dan bij de mulder eens een kijkje gaat nemen.

Er was een 17-er kunststeen voor de boerenzakken en een koppel 17-er blauwe stenen voor het malen van tarwe, ongebuild. Deze blauwe stenen hadden een gewoon kunststeenscherspel met 48 maalbalken, zwaaischerspel. De steen schoot slechts op en maalde erg warm en dood, gaf verslepen meel en het geluid was ook heel slecht.

De voorbijligging van de maalbalken was goed, maar er hadden, gezien de structuur van de steen, wel drie keer 48 maalbalken op moeten staan. De mulder, zo werd de baas daar altijd genoemd, voelde veel voor verbetering. Hij was erg aannemelijk en wilde ook wel iets van een ander leren.

Op een keer, toen de steen weer los moest, kreeg ik van mijn commandant vrij van dienst om de mulder te helpen de steen in een betere conditie te brengen. Ik moet niet vergeten te vertellen dat ik de steen al een keer wat opgeknapt had.

Vóór de maalkant zat nogal wat tandvles. Dat had ik schoon weggebild en ik had een rechtopstaand maalkantje voor de maalbalken gezet. Bovendien maakte ik de maalbalken toen een beetje smaller. In de steen zaten nogal wat doorns (een doorn is een massief en daardoor zeer hard stukje steen dat soms in blauwe stenen voorkomt. De doorns moeten weggehakt worden omdat ze anders op de tegen steen invreten. Red.).

De doorns hadden ringen in de steen gelopen en ik sloeg ze dan ook weg. Na deze behandeling maalde dit koppel al veel beter en vlugger, maar het resultaat bevredigde me nog niet. De steen schoot nog tekort in de snijkracht. Het zoemende geluid dat men waarneemt bij een strijkende steen was er nog niet, hoewel de steen na de eerste behandeling al veel verbeterd was.

Zoemend geluid

Nadat ik de stenen netjes opgeknapt had zette ik, behalve de maalkant, ook nog drie rechtopstaande streepjes op de maalbalken en na het dichtleggen ging ik er mee malen. Er bleek een grote verbetering te zijn opgetreden want de steen had nu een grote spoed.

Hij voldeed aan mijn verwachtingen. De steen had nu een zoemend geluid en maalde een mooie zak ongebuild, zonder sterk bij te houden. Hij maalde nu meer op de snijkracht en had daarom minder druk nodig. Het krachtverbruik was ook minder, want de molen trok de steen veel beter.

Het bleek nu duidelijk dat deze blauwe steen, met slechts 48 maalbalken, veel te weinig snijkracht bezat. Eerst bracht een scherp maalkantje al enige verbetering, maar na het aanbrengen van meerdere maalkanten kwam de steen pas geheel in orde.

Een blauwe steen, vooral als deze nogal gesloten is, loopt op de maalbalken spiegelglad. Daarom moeten zulke stenen veel meer maalba leken hebben dan kunststenen, waardoor men meer maalkanten kan zetten. Men zou de blauwe stenen ook wel kunnen 'rhabilleren', zoals dat bij Franse stenen wordt gedaan, maar daar is een blauwe steen te zacht voor. Dus komt men dan op een tussenoplossing terecht; inplaats van meer maalbalken, of van 'rhabilleren', ook maalkanten op de maalbalken te zetten. Doet men dat niet dan is de snijkracht veel te gering. Men moet een grote maaldruk toepassen en toch glijden de griezen nog uit. Daardoor krijgt men dan het verslepen en vette meel.

Wollig meel

Als men echter de juiste snijkracht aanbrengen kan, niet te veel want dan

'Behandeling van blauwe stenen' is de eerste uit een reeks artikelen die de heer W. de Regt, destijds molenaar op de witte korenmolen aan de Lek te Nieuw-Lekkerland, in de jaren 1951-1952 schreef in 'De Molenaar'.

wordt het meel griezelig en niet te weinig want dan wordt het glad of vet, dan maalt men wollig los meel met de geringste maaldruk.

Voor stenen die met een motor aangedreven worden, en dus een gelijkmatig toerental hebben, kan men met het boven beschreven bisel goed volstaan. Maar voor een windmolen geef ik de voorkeur aan het gebruik van een pandscherspel met veel meer maalbalken, want dan krijgt men bij lage toerentallen en een ongelijkmatige gang een betere verdeling over het maalvlak. Als men meerdere maalbalken heeft profiteert de blauwe steen meer van het scherpen. Bij weinig maalbalken kan men veel bereiken met het aanpassen van de hoeveelheid streepjes.

Voor de jonge molenaars is het bovenstaande onderwerp misschien niet zo interessant om te lezen, maar voor de ouderen, die weten hoeveel kerven er op een blauwe steen moeten staan en zulk een steen kunnen beoordelen, is het misschien nog wel geschikt. Men kan nog wel van een blauwe steen op een kunststeen overgaan, maar het omgekeerde valt niet mee. Men moet voor het scherpen van blauwe stenen een veel vastere hand hebben, vooral om goede streepjes te slaan, die ook nog snijden. Tot een volgende geval.

Mits vermeld, mag er heel veel van de Warendienst

Het lijkt even een les te worden met een snelle meester, die door zijn boekje raast en verwacht allemaal vlugge leerlingen in zijn klas te hebben. Maar al gauw wordt het een rommelige boel en praat iedereen gezellig mee hoe het nou zit met die voorschriften en normen van de Rijkskeuringsdienst van Waren. Soms weet de meester het zelf niet eens en aan één verwarring komt pas na de theepauze een einde: een heel verhaal over vochtmeting gaat de mist in en wordt uiteindelijk recht gezet. Maar laten we van voren af aan beginnen.

De Rijkskeuringsdienst van Waren hoort onder het Ministerie van WVC. Er zijn 13 regionale diensten, elk met een buitendienst met keurmeesters en met twee laboratoria: een chemisch en een microbiologisch lab. Op de deelnemersvergadering in Vragender zijn twee heren van de dienst uit Enschede op bezoek. Daar heeft men 14 keurmeesters. Een van hen is meneer Olink, die later aan het woord komt. Nu spreekt zijn baas, de heer Geesink.

Een keurmeester, zegt deze, heeft een rayon waarin hij bedrijven opzoekt, met een voorkeur voor die in de horeca en voor ambachtelijke bedrijven. De keurmeester neemt monsters mee; bij een bakker doet hij dat om het droge stofgehalte te bepalen. Als het de spuigaten uitloopt in een bedrijf kan de keurmeester al ter plaatse maatregelen treffen: hij kan waarschuwen, procesverbaal opmaken en zelfs de boel sluiten. Maar normaal is dat hij monsters meeneemt, die laat onderzoeken in de laboratoria waarna al of niet maatregelen volgen. Bij dat alles hanteert de keurmeester de Warenwet, die er is om de volksgezondheid te beschermen en de eerlijkheid in de handel te bevorderen.

15,5 % vocht

Dan mag de heer Olink los. Hij zegt weinig ervaring met molenaars te hebben; ze hebben zeker geen prioriteit. Waar het vooral om draait in deze handel is het vochtgehalte in bloem en meel. Die mag 15,5% zijn. Vervolgens komt hij met een ander getal, 18,3%, dat sinds 1986 zou gelden. Zijn toehoorders luisteren verbaasd. Nooit van gehoord. Pas veel later blijkt dat meneer Olink de zaken door elkaar heeft gehaald. Het percentage 15,5% blijft

staan voor het toegelaten vochtgehalte; de 18,3% wordt gehanteerd bij het bepalen van het toegestane gewicht. Interessant is dat de dienst ook volkoren beoordeelt op echtheid. Vooral bij de grote fabrikanten is dat leerzaam. Toen het nieuwe broodbesluit afkwam bleken een heleboel fabrikanten ineens geen volkorenbrood meer te bakken. De echtheid van volkorenbrood kan worden bepaald aan de hand van een minimaal gehalte aan zg. arbinose (een suiker). Dat moet 1,85 aan gewichtsprocenten zijn. Men komt in het leven van alledag schommelingen in gehalten tegen van 2,78 tot 1,34 procent, zodat het duidelijk is dat er soms wordt bijgemengd hetgeen lucratief is voor de handel.

De Warenwet eist sinds 1986 dat volkorenbrood een sticker moet hebben in onverpakte vorm en dat voor een gesneden en voorverpakt volkoren geen sticker nodig is, maar wel een aanduiding "volkoren tarwemeel".

Er mag veel

Volgens de heer Olink kan ten aanzien van de aanduidingsverplichting worden gezegd dat er anno '89 heel veel mag, mits het maar wordt vermeld. De naam van de producent hoort er op, het ge-

wicht, en de aanduiding 'tenminste houdbaar tot'. Dat laatste is verplicht in het derde kanaal en niet wanneer het produkt op de eigen molen wordt verkocht. Naar de bakker toe moet geleverd worden met op de verpakking het gewicht en de aard van de waar. Doorverkoop naar derden moet gepaard gaan met vermelding van ingrediënten, houdbaar-tot-datum, naam en adres.

De kat is het haasje

Ten overvloede: zo gauw je de hele korrel vermaalt dien je te melden dat het om volkoren gaat, aangevuld met het type graan, plus meel/bloem etc. Gaat het om meer soorten in een mix, dan dient te worden begonnen met de soort waarvan het meeste in het mengsel zit en zo verder. Overigens zegt dat voor de keuringsdienst nooit exact is te bepalen hoeveel van wat er nou in zit. Tarwebrood van 51% rogge en 49% tarwe bestaat echt, maar zulke haarkloverijen zijn technisch niet uit te voeren.

De heer Geesink legt nog even uit, dat de strategie van de dienst is om steeds meer de richting op te gaan van de voorzorg en naar steeds eerdere stadia vóór het eindprodukt. Ook de uniforme

europese regeling die eraan gaat komen werkt daarheen: minder controle op het eindprodukt.

Nog een paar treffende uitspraken tot slot. De Warenwet duldt geen kat in de molen, want er mag geen huisdier zijn in een bedrijf waar voedsel wordt geproduceerd. De molenaar dient er zeer goed op te letten dat er geen bestrijdingsmiddelen bij het produkt komen. Waarschuwing: de wet op de aansprakelijkheid komt eraan en nauwgezette voorzorg is nodig.

Als de molen volgens de letter van de wet wordt bekeken als een levensmiddelenbedrijf dan moeten de muren wit zijn, afwasbaar en stofdicht. Dan kan-ie dus voorgoed dicht. De dienst in Enschede is in elk geval bereid daarbij tussen gespreide vingers door te kijken.

J.H.

Nieuw leven

Gert en Annie Klijnsstra-Abma van Molens „De Hoop” in Stiens hebben een nieuw lid in het molennaarsgezin gekregen: Hilbrand. Dat hij maar een goede mulder mag worden!

Kopij

Kopij voor het volgende nummer wordt, uiterlijk 1 augustus, gaarne ingewacht op het redactie-adres:
Beukendreef 6, 4631 SG Hoogerheide.

PAPIEREN ZAKKEN

voor ambachtelijk
gemalen granen
uit voorraad leverbaar:
afm. 50 x 90 cm.,
onbedrukt.

Sterk concurrerende
prijzen voor het maken
van zakken volgens uw
opgave van afmeting en
druk.

**Handelsonder-
neming**
M. de Cort B.V.
Beneluxstraat 10
5061 KE
OISTERWIJK
Telefoon:
04242-83125

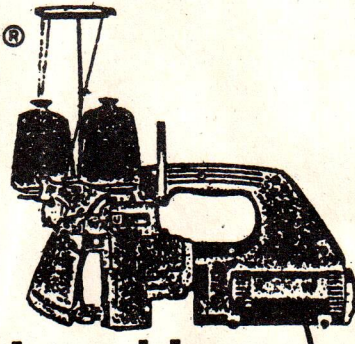
Graanhandel „Trigo” B.V.

POSTBUS 1174 - 3300 BD DORDRECHT (HOLLAND)

**Al 20 jaar leverancier
van goede baktarwe.**

Telefoon: 078-174233

Union Special®

Fa. DENA
Postbus 209
8250 AE Dronten
Tel. (03211) 1311
Fax nr. 03211-2144

**zakkennaaimachines
onderdelen en garens**

Vele soorten hardhout o.a.

AZIJNHOUT GROENHART POKHOUT

**AMSTERDAMSCH
FIJNHOUTHANDEL**
Minervahavenweg 14
1013 AR Amsterdam
tel. 020-828079

**Voor meelzakken
en zakband
naar**

Van Randeraad's Zakkenhandel

Zuidzijde 118 a
2411 RW BODEGRAVEN
Telefoon (01726) 16139
's Avonds na 18.00 uur:
telefoon (03488) 614

C.L. ROKVEN **bliksembeveiliging - onderhoud inspectie**

Voor aanleg, onderhoud en inspectie van de
bliksembeveiliging van Uw molens, vraag vrijblijvend
informatie aan

C.L. ROKVEN
v. Homberghlaan 14,
5491 GN Sint Oedenrode
tel. 04138-74651 tussen 13.00 - 17.00 uur